

**LISINSKI
SUBOTOM**

UVIJEK

LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!

KONCERT NA DAR

**KONCERT LAUREATA NAGRADE
MILKA TRNINA**

Vlasta Gyura, glasovir

Goran Filipec, glasovir

Tomislav Fačini, dirigent

Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije

U subotu, 27. svibnja 2017., u 19 i 30 sati

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ | INVALUABLE EXPERIENCE

NAGRADA MILKA TRNINA

Nagrada koja nosi ime jedne od najvećih hrvatskih pjevačica Milke Trnine (1863.-1941.) ustanovljena je 1957. godine, a prvi je put dodijeljena 1958. Pravilnik o Nagradi kaže da se njome "nagrađuje izuzetno umjetničko dostignuće i muzička kreacija u prethodnoj sezoni". Nagradu primaju pojedinci i manji komorni sastavi.

Žiri koji odlučuje o nagrađenima svake se godine mijenja i u pravilu je iz redova članstva Hrvatskog društva glazbenih umjetnika. Svoje odluke žiri predlaže Predsjedništvu Društva koje ih prihvaća i proglašava. Nagrada se sastoji od medalje u srebru, koja je rad akademskog kipara Koste Angelija Radovanija, diplome i novčanog iznosa. Uručuje na prigodnoj svečanosti u Hrvatskom narodnom kazalištu uz datum smrti Milke Trnine, 18. svibnja. Nepisano je pravilo da umjetnik tu nagradu može dobiti samo jedanput, a u proteklih gotovo šest desetljeća otkako se ona dodjeljuje učinjene su samo dvije iznimke. Samo se dvaput, naime, dogodilo da je umjetnik nagradu dobio u dva godišta (pjevač Drago Bernardić u godinama 1959. i 1963., pijanist Jurica Murai u godinama 1959. i 1972.). U tri su navrata nagradu primili stranci (violinistica Tamara Smirnova 1988., dirigent Kazushi Ono 1991., pijanist Wayne Marshall kao član dua s M. Janjaninom 2000.). Slijed dobitnika pokazuje da su se neke pojedinosti u pravilima tijekom godina ponešto mijenjale, pa je broj dobitnika varirao, krećući se od dvije nagrade po godištu do čak četiri (godišta 1973., 1974.). Od 1990. ustalilo se dodjeljivanje Diplome *Milka Trnina*, ponajprije ansamblima. U svakom slučaju, može se kazati da popis dobitnika Nagrade *Milka Trnina* oslikava stanje u hrvatskoj reproduktivnoj glazbenoj umjetnosti u ovih gotovo šest desetljeća otkako je nagrada utemeljena, odnosno da Nagrada nastoji prepoznati, istaknuti i pohvaliti najkvalitetnije glazbenike – izvođače. Ove godine dobitnici Nagrade su pijanist Vladimir Babin te bariton Ljubomir Puškarić.

Pijanist **Goran Filipec** Nagradu je dobio 2015. godine za glasovirski recital s djelima Ive Mačeka i snimku integralnog opusa toga skladatelja. **Vlasta Gyura** Nagradu je dobila 2016. godine za integralnu izvedbu djela *Dobro ugođeni glasovir* J. S. Bacha.

FELIX MENDELSSOHN BARTHOLDY:

Hebridi ili Fingalova spilja, op. 26
(uvertira)

FRANZ LISZT:

Koncert za glasovir i orkestar u A-duru, br. 2, S. 125

*Adagio sostenuto assai – Allegro agitato assai – Allegro moderato – Allegro deciso –
Marziale un poco meno allegro – Allegro animato*

Solist: **Goran Filipec**, glasovir

FRÉDÉRIC CHOPIN:

Koncert za glasovir i orkestar u e-molu, br. 1, op. 11

*Allegro maestoso
Romanze – Larghetto
Rondo – Vivace*

Solistica: **Vlasta Gyura**, glasovir

Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije
Tomislav Fačini, dirigent



Goran Filipec (Rijeka, 1981.), laureat nagrade Društva *Ferenc Liszt* iz Budimpešte, koje mu je dodijelilo *Grand prix du disque* za album snimljen za *Naxos Records* 2016., *Paganini Studies*, pripada glazbenicima koji u svakoj prilici osvajaju i publiku i međunarodnu kritiku. Taj suvereni glazbenik iznimne energije i izražene umjetničke osobnosti njeguje osobitu sklonost prema klasičnom i romantičnom repertoaru te djelima izražene virtuoznosti. Rođen u Rijeci, studirao je na Konzervatoriju u Moskvi, na Kraljevskom konzervatoriju u Haagu, na Visokoj glazbenoj školi u Kölnu te na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji, stekavši tako bogato međunarodno iskustvo osnaženo sudjelovanjem na brojnim međunarodnim natjecanjima (*Franz Liszt – Premio Mario Zanfi*, *Concurso de Parnassos*, Međunarodno glazbeno natjecanje *José Iturbi* i Međunarodno pijanističko natjecanje *Gabala*). Pijanisti koji su ponajviše pridonijeli njegovu umjetničkom oblikovanju su Naum Grubert, Oksana Jablonskaja, Natalia Trull i Evgenij Zarfants. Trenutačno priprema doktorat na CNSM-u i na Sorbonni, s temom Paganinijeva naslijeđa u repertoaru za glasovir, pod mentorstvom Jean-Pierrea Bartolija i Denisa Pascala. Redovito koncertira u Europi, Sjedinjenim Američkim Državama, Latinskoj Americi i u Japanu. Nakon njegova prvog nastupa u Carnegie Hallu u New Yorku slijedili su koncerti u milanskom *Auditoriumu*, u Dvorani *Minato Mirai* u Yokohami, u Palači umjetnosti u Budimpešti te u dvorani Pariške filharmonije. Više puta bio je pozvan na festival *Contemporary Piano Faces* koji se održava u Marijinskom teatru u Sankt Peterburgu, a svirao je i na festivalu *Progetto Martha Argerich de Lugano*, na poziv argentinske pijanistice. Primitkom nagrade *Grand Prix du Disque* 2016. u objašnjenju koje je stajalo „da bi i sam Liszt visoko cijenio ovakvu interpretaciju“, Goran Filipec se pridružio uglednom nizu laureata kao što su Vladimir Horowitz, György Cziffra, Alfred Brendel, Claudio Arrau, Zoltán Kocsis ili Maurizio Pollini.



Vlasta Gyura (Karlovac) studirala je na Muzičkoj akademiji u Novom Sadu u klasi Rite Kinke i Arba Valdme. Nakon završenog studija upisuje magisterij u klasi Vladimira Krpana, a potom 1995. odlazi na specijalizaciju na *Mozarteum* u Salzburg, u klasu Petera Langa. Od 1997. radi na Muzičkoj akademiji u Zagrebu kao viši predavač na Odsjeku za glasovir.

Osvojila je niz nagrada, od kojih se ističu prva nagrada na Međunarodnom natjecanju mladih pijanista u Rimu, 1991. te Nagrada *Darko Lukić* 1994. godine. Suradivala je s iznimnim glazbenicima kao što su Eugene Rousseau, Edin Karamazov, Igor Ojstrah, Luz Leskowitz, Salzburški solisti, a od 1998. do 2008. boravila je u Salzburgu kao solistica i komorna glazbenica.

U New Yorku je snimila nosač zvuka s Bachovim *Goldberg varijacijama* za agenciju ECPI. Od 1999. umjetnička je ravnateljica Vukovarskog festivala komorne glazbe te dobitnica *Vukovarskog svjetla slobode* za poseban doprinos kulturi grada Vukovara. Dobitnica je Nagrade *Milka Trnina* za integralnu izvedbu djela *Dobro ugođeni glasovir* J. S. Bacha.

Tomislav Fačini (Zagreb, 1975.), studij je završio godine 1996. Rektorovom nagradom. Usavršavao se na institutu *Accademia Hans Swarowsky* u Milanu te na Visokoj glazbenoj školi u Karlsruheu. Godine 1996. osvojio je drugu te posebnu nagradu na Međunarodnom natjecanju *Antonio Pedrotti* u Trentu. Predaje dirigiranje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Od 2003. do 2009. godine bio je šef-dirigent Orkestra Hrvatske vojske. Od 1994. do 2008. vodi Oratorijski zbor crkve sv. Marka s kojim, osim brojnih nagrada, doseže gotovo profesionalnu kvalitetu i angažmane. Umjetnički je voditelj ansambla *Antiphonus*, koji niže uspjehe samostalnim koncertima, ali i koncertima u suradnji s najvršnjim glazbenicima i vokalnim solistima. Od 2006. do 2009. Tomislav Fačini umjetnički je ravnatelj Glazbenih večeri u sv. Donatu u Zadru. Dirigentsku djelatnost razvija podjednako na koncertnim i na opernim pozornicama. Gostovao je na mnogim festivalima u susjednim zemljama te na gotovo svim hrvatskim festivalima: Osorskim glazbenim večerima, Glazbenim večerima u sv. Donatu, Zagrebačkom ljetnom festivalu, Festivalu sv. Marka, Muzičkom biennalu Zagreb, Osječkom ljetu i dr. U više je navrata nastupio i na Dubrovačkim ljetnim igrama, godine 2003. ravnajući otvaranjem toga znamenitog međunarodnog festivala. Na Varaždinskim baroknim večerima dirigirao je, među ostalim, premijerom Paisiellova *Seviljskog brijaća* te asistirao Paulu Esswoodu u postavljanju prve suvremene izvedbe Cavallijeve opere *Pompeo magno*. U zagrebačkom Hrvatskom narodnom kazalištu 2001. ravnao je premijerom Verdijeve *Traviate* i Puccinijeva *Triptiha*. U sarajevskom Narodnom pozorištu ravnao je 2006. premijerom Zajčeve opere *Nikola Šubić Zrinjski*, sljedeće sezone, Bizetovom *Carmen*; uslijedilo je i otvorenje Bašćaršijskih noći te baletne predstave *Pepeljuga*, *Coppelia* i *Giselle*. Od 2014. glavni je dirigent Dubrovačkog simfonijskog orkestra. Nastupao je s većinom hrvatskih ansambala, a sa Simfonijskim orkestrima HRT-a i RTV Slovenije, osim koncerata, ostvario je i brojne snimke za nosače zvuka, film i fonoarhive. Četvrtu godinu zaredom dirigira Međunarodnim orkestrom mladih, koji ima sjedište u Neumarktu i okuplja mlade glazbenike iz desetak zemalja. Tomislav Fačini ostvario je više prvih suvremenih izvedbi hrvatskih starih majstora i prouzročio brojna nova djela, promičući u svakoj prigodi hrvatsku glazbu. Osim dirigiranjem, bavi se skladanjem i aranžiranjem.





Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije stasao je postupnim povećavanjem prvog radijskog orkestra osnovanog 1929., samo tri godine nakon početka emitiranja tadašnjega Radio-Zagreba. Od godine 1957. počinje djelovati pod nazivom Simfonijski orkestar Radio-televizije Zagreb, od 1975. do 1990. naziv mu je Zagrebački simfoničari RTZ, a od 1991. nosi današnji naziv. Na čelu toga orkestra stajali su mnogi ugledni dirigenti: Pavle Dešpalj, Krešimir Šipuš, Josef Daniel, Oskar Danon, Milan Horvat, Uroš Lajovic, Vladimir Kranjčević i Nikša Bareza. Među mnogim dirigentima i solistima s kojima je taj ansambl surađivao bili su i Lovro von Matačić, Igor Markevič, Franz Konwitschny, Claudio Abbado, Lorin Maazel, Zubin Mehta, Ernst Bour, Stjepan Šulek, Krzysztof Penderecki, Antonio Janigro, André Navarra, Leonid Kogan, Henryk Szeryng, Aldo Ciccolini, Ruža Pospiš-Baldani, Dunja Vejzović, Dubravka Tomšič-Srebotnjak, Rudolf Klepač, Ivo Pogorelić, Mstislav Rostropovič, Maksim Fedotov, Edita Gruberová, José Carreras, Ruggero Raimondi, Barbara Hendricks, Luciano Pavarotti i drugi. Uz redovitu koncertnu djelatnost u Zagrebu, te obvezu redovitog sudjelovanja u radijskom i televizijskom programu, Orkestar gostuje diljem domovine i u inozemstvu. Na tim je gostovanjima stekao priznanja te postao zaslužan promicatelj hrvatske kulture u svijetu. Početkom Domovinskoga rata glazbenici Simfonijskoga orkestra Hrvatske radiotelevizije, služeći domovini, održali su desetke koncerata na bojištima, od Osijeka, Pakraca, Lipika, Đakova, Gospića, Vinkovaca i Bošnjaka do Šibenika, Zadra, Karlovca, pa i Sarajeva. U prosincu 2014. Orkestar je održao uspješnu turneju po Italiji. Uz klasični i suvremeni repertoar te snimanja za potrebe Hrvatske radiotelevizije i diskografskih tvrtki,

Orkestar čuva i hrvatsku glazbenu baštinu i suvremeno hrvatsko stvaralaštvo. U diskografskom opusu ističu se autorski albumi hrvatskih skladatelja Stjepana Šuleka, Milka Kelemena i Mire Belamarića, serija CD-a posvećenih šefovima dirigentima Orkestra, *Alpska simfonija* Richarda Straussa, album s djelima talijanskoga skladatelja Gina Marinuzzija starijega te CD *Donizetti Heroines* s Elenom Mošuc, Zborom Hrvatske radiotelevizije i maestrom Ivom Lipanovićem, objavljen 2013. za *Sony Classical*. Iste godine objavljen peterostruki album *Stjepan Šulek (1914-1986.): 8 simfonija* u izdanju Hrvatske radiotelevizije, *Cantusa* i Hrvatskog društva skladatelja, nagrađen je diskografskom nagradom *Porin* u dvjema kategorijama: kao najbolji arhivski/tematsko-povijesni album klasične glazbe i kao najbolja izvedba klasične glazbe (Šulekova *Sedma simfonija* pod ravnanjem maestra Pavla Dešpalja). Izvedba *Koncerta za altsaksofon i orkestar* Pavla Dešpalja, uz solista Gordana Tudora, pod ravnanjem maestra Pavla Dešpalja, zaslužila je *Porin* 2016. u kategoriji najbolje izvedbe klasične skladbe. U sezoni 2010./2011. Orkestar je obilježio 80. obljetnicu postojanja te je tom prigodom objavljena monografija o njegovu djelovanju uz dvostruki album na koji su uvrštene snimke šefova-dirigenata: Milana Horvata, Krešimira Šipuš, Josefa Daniela, Pavla Dešpalja, Vladimira Kranjčevića, Oskara Danona, Uroša Lajovica i Nikše Bareze. Orkestar je primio nagradu *Judita* koju dodjeljuje *Slobodna Dalmacija*, za nastup s pijanisticom Martinom Filjak pod ravnanjem Aleksandra Markovića na 59. Splitskom ljetu 2013. godine. Od sezone 2015./2016. šef-dirigent Simfonijskog orkestra Hrvatske radiotelevizije je Enrico Dindo.

Relativno je mali broj umjetnika, poput **FELIXA MENDELSSOHN BARTHOLDYJA** (1809.-1847.), koji su u vrlo kratkom životu ostavili tako snažan otisak na mnogim poljima glazbenog života. Danas Mendelssohn živi na koncertnim pozornicama kao skladatelj rado izvođenih solističkih, komornih i orkestralnih djela, no za života se dokazao i kao vrlo uspješan pijanist, dirigent, pedagog i organizator. Velik poticaj njegovoj iznimnoj karijeri bila je, uz neosporan glazbeni dar, izvrsna obiteljska situacija koja je dopuštala bavljenje željenim zanimanjem, omogućila odlično školovanje te, ne manje važno, intenzivna druženja s relevantnim umjetnicima i znanstvenicima onoga vremena.

O Mendelssohnu se vrlo često piše kao o ključnoj osobi za revitalizaciju zaboravljene glazbe baroka, dok se u skladateljskom smislu najčešće ističu djela za glasovir solo, osobito *Pjesme bez riječi* i *Ozbiljne varijacije*, *Koncert za violinu i orkestar u a-molu* te orkestralna glazba u sklopu koje su najuspjelija ostvarenja *Talijanska* i Škotska simfonija te scenska glazba za Shakespeareov *San ljetne noći*. Vrsni poznavatelji i analitičari njegova opusa, poput Waltera Dahmsa i Larryja Todda, u najbolja skladateljeva djela namijenjena simfonijskom orkestru ubrajaju i **uvertiru Hebridi**, poznatu i pod naslovom *Fingalova spilja*.

Arhipelag Hebridi, nezaboravno djelo prirode na sjeveru Škotske, zemlje koja je poslužila kao nadahnuće i za *Treću simfoniju u a-molu*, poznatiju upravo pod nazivom Škotska simfonija, očarao je i nadahnuo mnoge umjetnike, a vizualni fenomeni koje stvara u sinergiji s mijenama svjetla, do danas potiču na istraživanje. Fingalova spilja, na nenaseljenom otoku Staffi u sklopu Unutarnjih Hebrida, dio je impresivne nakupine šesterokutnih stupova građenih od bazalta koji fasciniraju izgledom savršene slagalice. Nakon otkrića prirodoslovca Johna Banksa 1772., postala je poznata ponajprije zbog iznimne akustike: njezino ime na škotskom gaelskom jeziku glasi *An Uaimh Bhinn*, što znači „raspjevana spilja“, dok je Fingal (u njezinu engleskom nazivu) znameniti junak epskih pjesama škotskog barda Jamesa Macphersona.

U svakom slučaju, glazba nastala kao reakcija na ljepotu i veličanstvenost grdosija uronjenih u sivi i hladni Atlantik koji ih neprestanim udarcima valova iznova preoblikuje, već gotovo dva stoljeća privlači i izvođače i slušatelje. Namjera tonskog slikanja, ocrtavanje šuma valova glazbom, prepoznaje se već od prvih devet uvodnih taktova, čija mimetičnost, međutim, ne umanjuje uvjerljivost skladateljeva jezika, niti ga čini trivijalnim. O teškoćama s kojima se Mendelssohn borio skladajući to djelo, svjedoči dugo razdoblje od čak jedanaest godina koliko mu je bilo potrebno da skladba od prvih skica postane gotovom partitурom. Sama nakana opisivanja veličanstvenosti prirode glazbom pretpostavljala je iznimno težak zadatak, s kojim su se mnogi skladatelji romantizma rado hvatali u koštac, a samo neki ga uspješno svladavali. Opiranje banalnostima kojima katkad vrvi tonsko slikanje osobito je bilo zahtjevno u tom povijesnom razdoblju u kojem sintetiziranje tema i slika iz prirode, legendi i popularnih književnih djela s glazbenim jezikom, gotovo da je imperativ. Hebridi su, ipak, bili dovoljno snažan poticaj da skladatelj u relativno kratkoj formi

stvari dojmljivu i sugestivnu glazbenu sliku stijenja koje mnogi od nas, sve do danas, zamišljaju isključivo uz njegovu glazbu. Fingalovu spilju posjetio je Mendelssohn 1829., u društvu prijatelja Karla Klingemanna, kao dvadesetogodišnji mladić. Uvodne taktove kasnije uvertire poslao je u pismu sestri Fanny: „Da bi mogla razumjeti koliko su me se dojmili Hebridi, šaljem Ti ovu glazbu koja mi je ondje pala na pamet“, dodaje on uz crtovlja ispunjena notama. Sljedeće godine u Rimu skladao je prve skice, no mučio se sa srednjim dijelom skladbe u kojem nije uspijevaio postići zvukovnu sliku kakvu je želio i koji mu se činio „dosta besmislen, a cijela tzv. provedba više se doima kao kontrapunkt nego kao kitovi, galebovi i usoljeni bakalar“. Djelo je prouzveo Londonski filharmonijski orkestar 1832., no skladatelj nije bio zadovoljan pa ga je doradivao i sljedeće godine kad je napokon objavljeno. Kao jedno od prvih uspješnih primjera novog tipa tzv. koncertne uvertire, koja ne proizlazi iz scenskog vokalno-instrumentalnog opusa, već funkcionira kao samostalno djelo, *Hebridi* ne slijede narativ, nego evociraju veličanstvenost prirode. Uvodni taktovi u *arpeggiu* ponavljaju se nekoliko puta, svaki put u sve višim lagama, dok brze šesnaestinke u dubokim gudačima i puhačima postaju obrazac koji se ponavlja tijekom cijeloga djela, s dramatičnim *crescendima* i *sforzandima* koja aludiraju na razbijanje valova o stijenje. Kontrastna, lirska tema pripada najuspjelijim Mendelssohnovim temama i također je pisana za duboke instrumente (uvode je fagoti i violončela), a tijekom skladbe transformira se u ritam marša potenciran odsječnim ritmičkim figurama i u pratećim dionicama te čestom primjenom *staccata*. vraćanje prve teme djela nadmeće se s prizivanjem druge teme u drvenim puhačima, ponovno u ritmu koračnice, do konačnog smirivanja u razvedenoj kodi i ponavljanju prvotnih motiva skladbe u klarinetu, potom u flauti praćenoj *staccatom* gudača.

Veze glasovira, građanstva i njegovih etičkih i estetičkih normi u preprošlom stoljeću neraskidive su. Kako upozorava i na mnogim primjerima dokazuje Larry Todd u zborniku *Nineteenth-Century Piano Music*, glasovir je uistinu postao kulturni simbol 19. stoljeća, predmet koji se podjednako povezuje s romantičarskom subjektivnošću i viktorijanskim sentimentalizmom, koji je postao pronositelj posebnog jezika koji nadilazi samu igru riječima te predstavlja simbol prije svega privatne, a potom i javne zabave u postnapoleonovskoj Njemačkoj i Austriji. U Europi 19. stoljeća glasovir je odigrao ključnu ulogu u oblikovanju poželjnog društvenog ponašanja plemstva i ekspandirajuće buržoazije. Pritom su neslućena ekspanzija tehničkih poboljšanja u procesu proizvodnje glasovira te bujanje notnih izdanja, glasovir i namijenjenu mu glazbu učinili istovremeno salonskim instrumentom na kojem su preludirale djevojke u potrazi za valjanim ženikom, ali i instrumentom na kojem, u javnom prostoru, virtuoz očarava sve one koji mogu i trebaju biti viđeni. U društvu koje čita romane Jane Austen i Williama Thackeraya, u kojima su glasovir i događanja oko njega crvena nit bez koje bi radnja ozbiljno zapinjala, glasovirska je glazba, prirodno, doživjela neslućene vrhunce. Pogrešno je, međutim, vjerovati da je linija isključivo uzlazna te da je virtuoznost kao zajednički nazivnik mnogih djela nastalih u tom razdoblju dominantna vrijednost od koje treba polaziti svako tumačenje. Podjednako prikladan za salonske plesove,

pjesme bez riječi, kao i za briljantne eskapade virtuozu poput Frédérica Chopina i Franza Liszta, glasovir je zauzimao mjesto koje će mu poslije preoteti simfonijski orkestar. Mnogo izražajnih mogućnosti koje glasovir nudi, osiguralo mu je, međutim, sve do naših dana, nezaobilazno, čak i omiljeno mjesto u povijesti i sadašnjosti glazbene prakse. Ili, kako je u autobiografskom tekstu *The Religion of the Pianoforte* zaključio George Bernard Shaw: „... što to stoji kao jedini prijeko potreban uvjet moje glazbene kulture? Očigledno, glasovir. Bez njega nema harmonije, nema ispreplitanja ritmova i motiva, nema glazbene strukture, a posljedično ni opere ili glazbene drame. No s druge strane, uza nj nam ništa drugo ne treba, osim nota i svijesti o sposobnosti glazbe da donese zanesenost i poeziju u očaravajuću prisnost njezina ostvarenja.“

FRANZ LISZT (1811.-1886.) bio je jedan od najuspješnijih skladateljsko-izvođačkih promicatelja novouspostavljenih vrijednosti, čovjek koji je vlastite sklonosti i želje, podjednako kao i strahove, nedoumice i previranja (barem njihove vanjske manifestacije), uspješno usuglasio sa zahtjevima vremena. Pijanistička zvijezda *par excellence*, čijim se posjetom našem glavnom gradu s pravom diče sve povijesti hrvatske glazbe, pa i trenutačna izložba u Hrvatskom glazbenom zavodu, bio je, a svjedoče o tome deseci glasovirskih i orkestralnih opusa, i vrlo nadaren skladatelj. Tehnički sposoban za dotad nezamislive pianističke zadatke, usto i vrlo vješt improvizator, o čemu pišu njegovi suvremenici, Liszt je prije svega bio izniman pijanist. U njegove skladateljske preokupacije uvid pružaju mnoga glasovirska, kao i simfonijska djela, koja nude slušatelju uistinu impresivan zvukovni spektar složenih harmonijskih rješenja, dobro izbalansiranih odnosa melodije i pratnje, vješto ovladavanje kontrapunktskim tehnikama te, ne manje važno, vjerodostojnost u artikuliranju vlastitih glazbenih misli.

Nakon niza godina koje je proveo kao slavljani i hvaljeni pianistički virtuoz, nastupajući diljem Europe, potkraj četrdesetih godina 19. stoljeća Liszt se skrasio u Weimaru, gradu koji su proslavili Bach, Goethe i Schiller. Dotad skladavši gotovo isključivo djela namijenjena glasoviru solo i vlastitim koncertnim nastupima (prije svega parafraze na teme drugih skladatelja), Liszt je odlučio posvetiti se složenijim formama, poput glasovirskog koncerta, simfonijske poeme, simfonije, kantate, a poslije i oratorija. Skicirani 1839. i 1840., *Prvi i Drugi koncert za glasovir i orkestar*, kao i *Totentanz* namijenjen istom sastavu, indikativni su primjeri sinergije improvizacije kao glavnog stvaralačkog impulsa s jedne strane te propitkivanja klasične forme, s druge. Sva su djela završena 1849., no sljedećeg su desetljeća nebrojeno puta revidirana, a kao glavni konzultant za pitanja orkestracije zadužen je skladatelj Joachim Raff. **Koncert za glasovir i orkestar u A-duru, br. 2, S. 125** prouzročio je ondašnji ugledni pijanist Hans von Bronsart 1857. pod ravnanjem samog skladatelja. Posljednja verzija toga koncerta nastala je 1861. godine, a Liszt ga je aranžirao i za dva glasovira. Prvi naslov skladbe bio je *Concert symphonique*: njegova se forma doista prije priklanja ideji simfonijske pjesme nego klasičnog solističkog koncerta. Rzne snimke i izdanja različito razdjeljuju partituru pa zapravo ne postoji suglasje u pogledu broja stavaka. Četiri, pet ili šest odjeljaka

koji se navode kao stavci u biti su glazbeni odsjeci definirani oznakom tempa i načinom obrade jedne od triju glavnih tema. Prvi stavak briljantni je dokaz Lisztova pijanističkog umijeća koje dominira nad skladateljskim rješenjima formalno relativno klasično ustrojenog sonatnog stavka. Bez velikog zadiranja u formu, Liszt se u prvom stavku prije svega poigrava snažnim zvukovnim odmjerenjima orkestra i solista, ne dajući pijanistu ni časa odmora ili odustajanja na štetu razvijenijeg orkestralnog odgovora na materijal u solističkoj dionici. **Adagio sostenuto assai** i **Allegro agitato assai** donose tri glavne glazbene teme koje se dalje razvijaju, variraju i vraćaju u raznim oblicima. **Allegro moderato**, u ulozu sporog stavka ističe prvu temu koju su najavili drveni puhači na početku djela: ljupku melodiju koja iskazuje veliki skladateljski dar što ne ustupa pred zahtjevima demonstriranja pijanističkog umijeća. No tek što slušatelj zadovoljno uroni u nježnu melodiku i harmoniku srednjega dijela koncerta, autor se vraća prvotnoj, koncertantnoj ideji djela koja, prije svega, mora iskazati svu moć pijanista u odnosu na ansambl. Pomalo trivijalno korištenje teme marša u trećem dijelu **Allegro deciso** kontrastira samo tematski sa završnim **Marziale un poco meno allegro** u kojem se autor vraća prvoj temi, ali ovaj put bogato orkestriranoj, u dinamičkim *fff* i s pratnjom u ritmu koračnice. Završni kratki odsječak **Allegro animato**, koji se na nekim snimkama navodi posebno, zapravo je završno ponavljanje teme koračnice kojom djelo završava.

Veliki francuski pisac, André Gide, uzrujan zbog umjetnički vrlo skučenih i jednoobraznih interpretacija djela **FRÉDÉRICA CHOPINA** (1810.-1849.), odlučio je uspomeni na svojega gostoljubivog domaćina, opata samostana Monte Cassino u kojem je proveo jedno predratno ljetovanje, posvetiti djelce *Bilješke o Chopinu* (*Notes sur Chopin*, Paris, 1949.). Ljubav prema glazbi te, osobito, ljubav prema Chopinovo glazbi, kao i ustrajno nerazumijevanje izvođača koji su ga svodili na virtuozne, glazbeno nerazumljive tehničke parade, ponukala ga je na divan tekst o najpoznatijem poljskom skladatelju svih vremena, tekst u kojem nerazumijevanje Chopinova opusa uspoređuje s onim Paula Valéryja. Osnovna teza o neshvaćanju veličine skladateljskog Chopinova genija, čak i nakon stotina radova i tisuća izvedbi, čini se vrlo aktualnom i danas. O Chopinu i njegovu kratkom životu što ga je proživio između Varšave i Pariza, o njegovim ljubavima i ugledu koji je uživao u pariškim krugovima, podosta se zna. Koliko god se činilo paradoksalnim, malo se, međutim, zna o njegovoj glazbi koja se još i danas vrlo često tumači u dva osnovna ključa: prvi inzistira na sentimentalno-lirskom izricanju osjećaja, a drugi na virtuoznosti i briljantnom iskazivanju tehničkih vještina interpreta. Oba, nažalost, gube iz vida složen fenomen glazbe koja je u cijelosti zapisana, a velikim dijelom zvuči kao improvizacija. Premda se Gide u svojem tekstu bavi *Preludijima*, neki njegovi uvidi svakako su primjenjivi na Chopinovu glazbu u cjelini, pa tako i na glasovirske koncerte.

Kao i Mendelssohn, i Chopin je preminuo vrlo mlad, također u 39. godini. Koncerte za glasovir skladao je, jedan za drugim, kao mladić u dobi od 20 godina. Pomutnja koja je nastala zbog redosljeda objave partitura, uzrok je pogrešne atribucije

prvenstva *Koncerta za glasovir i orkestar u e-molu, br. 1, op. 11* no podatak je, u analizi i razumijevanju partiture, zapravo izlišan. *Prvi koncert u e-molu* praisveo je sam skladatelj u Varšavi u listopadu 1830. i taj je koncert bio ujedno njegov posljednji nastup prije preseljenja u Francusku. Opravdane kritike slabe orkestracije – Berlioz ju je nazvao „hladnom i beskorisnom“ – nisu, međutim, istisnule koncert s repertoara koncertnih kuća. Ljepota glasovirske dionice nadmašuje očito sve nedostatke orkestralne pratnje. Ne smijemo pritom u prosudbi djela smetnuti s uma da su uzori koji su se proučavali na Varšavskom konzervatoriju bili koncerti Johanna Nepomuka Hummela, Johna Fielda i Carla Marie von Webera, od kojih nitko nije u pitanje dovodio primat glasovirske dionice nad orkestrom. Usto, imajući na umu silne optužbe na račun nepoznavanja forme i instrumentacije, čini se da gotovo nitko od Chopinovih kritičara u kasnom 19. stoljeću, a osobito u 20. stoljeću, nije upozorio na mnoga suptilna rješenja u orkestraciji koja je teško ili nemoguće čuti. U pokušaju obrane skladatelja valja podsjetiti na to da je u današnjim uvjetima izvedbe glasovir kudikamo glasniji od onoga kojim se služio Chopin.

No usredotočimo li se ipak na glasovir i melodiku, vraćamo se Gideu koji nam sjajno obrazlaže „fenomen Chopin“: „Kako su samo jednostavni Chopinovi glazbeni prijedlozi! Ništa se kod njega ne može usporediti ni s čim što su drugi glazbenici učinili prije njega; oni (ovdje isključujem Bacha, dakako) polaze od emocije kao pjesnik koji traži riječi koje bi je izrazile. Poput Valéryja koji, posve suprotno, polazi od riječi, od stiha, Chopin, savršeni umjetnik, polazi od nota (zbog toga se govorilo da 'improvizira'); no, još više od Valéryja, on dopušta da jedna čista ljudska emocija preplavi tu vrlo jednostavnu misao koju proširuje do veličanstvenosti.“

Premda se glavne zamjerke odnose na orkestraciju (poput činjenice da treći i četvrti rog, premda se nalaze u partituri, uopće ne sviraju u drugom i trećem stavku!), Chopin je i formu solističkog koncerta shvaćao prilično slobodno. Otklon od tradicije donosi već uvodni *Allegro maestoso* koji se odabirom tonaliteta odmiče od pravila, balansirajući tijekom cijeloga stavka između e-mola i E-dura, nudeći zapravo vrlo ograničeno harmonijsko kretanje. Očekivana modulacija u G-dur koji dotiče tek pri samom kraju, nastupa u trenutku kad se očekuje povratak u početni tonaliteta i time se zapravo kudikamo uspješnije ističe. Virtuoznost solističke dionice od koje ne odustaje u cijelom stavku, uvjetovala je još jedan neočekivani postupak: izostavljanje kadence. Sam je Chopin zapisao da je u drugom stavku, *Romanze: Larghetto*, želio stvoriti kontemplativnu glazbu koja nastaje „kad nepomično oko počiva na ljubljenoj krajoliku koji u duši priziva lijepa sjećanja na ugodnu, mjesječinom okupanu proljetnu noć“. *Rondo: Vivace* temelji se na poljskom narodnom plesu krakovjaku koji je nadahnuo skladatelja i za istoimeno djelo također posvećeno glasoviru i orkestru. Živahna prva i sanjiva druga tema oblikovale su rondo koji je živošću i svježinom melodike svakako vrlo dopadljivo ostvarenje. Uz sve rečeno, Frédéric Chopin nenadmašan je i osebujan liričar, majstor pisanja prelijepih, nezaboravnih, jedinstvenih i uvijek prepoznatljivih skladbi za glasovir. Stoga već gotovo dva stoljeća njegovo mjesto u skladateljskom panteonu ničim nije dovedeno u pitanje.



Nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog
Za nakladnika: Dražen Sirišćević, ravnatelj
Producentica programa: Ana Boltužić
Urednica: Ana Boltužić
Autorica tekstova: Jelena Knešaurek Carić
Lektorica: Rosanda Tometić
Oblikovanje i grafička priprema: Marija Korotaj
Tisak: Intergrafika TTŽ d. o. o., Zagreb
Naklada: 350 primjeraka
Cijena: 20 kuna
www.lisinski.hr

SUBOTA, 7. LISTOPADA 2017.

JOHN MALKOVICH, pripovjedač
RADOVAN VLATKOVIĆ, rog
ANASTASIA TEREKOVA, glasovir
VARAŽDINSKI KOMORNI ORKESTAR

SUBOTA, 21. LISTOPADA 2017.

ZBOR SVEĆENIKA
SANKTPETERBURŠKE MITROPOLIJE
JURIJ GERASIMOV, dirigent

SUBOTA, 4. STUDENOGA 2017.

HARMONIJA DISONANCE
TRAGOM TRADICIJSKIH PJEVANJA

MUZIČKA AKADEMIJA
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
AKADEMIJA DRAMSKE UMJETNOSTI
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
ARHITEKTONSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

SUBOTA, 25. STUDENOGA 2017.

CAMERISTI DELLA SCALA

SUBOTA, 2. PROSINCA 2017.

THOMAS OSPITAL, orgulje

SUBOTA, 9. PROSINCA 2017.

BUDIMPEŠTANSKI
FESTIVALSKI ORKESTAR
IVÁN FISCHER, dirigent

SUBOTA, 20. SIJEČNJA 2018.

VLADIMIR KRPAN, glasovir
MARTINA FILJAK / KATARINA KRPAN
SRĐAN ČALDAROVIĆ / MAKSIM MRVICA
PEDJA MUŽIJEVIĆ / BRUNO VLAHEK
ZAGREBAČKA FILHARMONIJA
TONČI BILIĆ, dirigent

SUBOTA, 10. VELJAČE 2018.

SIMFONIJSKI ORKESTAR
BERLINSKOGA RADIJA
ALJOŠA JURINIĆ, glasovir
IVAN REPUŠIĆ, dirigent

SUBOTA, 17. VELJAČE 2018.

RAY CHEN, violina
ZAGREBAČKI SOLISTI

SUBOTA, 3. OŽUJKA 2018.

RICHARD GALLIANO, harmonika
KOMORNI GUDAČKI ORKESTAR
SLOVENSKE FILHARMONIJE

SUBOTA, 24. OŽUJKA 2018.

HRVATSKI ORKESTAR HARFI
SIMFONIJSKI ORKESTAR
HRVATSKE RADIOTELEVIZIJE
MIRAN VAUPOTIĆ, dirigent

SUBOTA, 14. TRAVNJA 2018.

MUSICA MUNDANA
GUSTAV HOLST PLANETI, op.32

MUZIČKA AKADEMIJA
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
AKADEMIJA DRAMSKE UMJETNOSTI
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
ARHITEKTONSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

SUBOTA, 21. TRAVNJA 2018.

BERGENSKA FILHARMONIJA
VIKTORIA MULLOVA, violina
EDWARD GARDNER, dirigent

PONEDJELJAK, 21. SVIBNJA 2018.

IVO POGORELIĆ, glasovir

LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!
17/18

Sve boje glazbe, sviđalo se to vama ili ne.

LISINSKI
PREKO DUGE

**LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!
17/18**

**[PONUDA KOJU NITKO
NE MOŽE NADMAŠITI!]**



Cijene pretplatničkih ulaznica za dosadašnje pretplatnike ciklusa Lisinski subotom:

1.250,00 kn / 1.050,00 kn / 950,00 kn

Redovne cijene pretplatničkih ulaznica:

1.600,00 kn / 1.400,00 kn / 1.200,00 kn

POSEBNA PONUDA ZA NOVE PRETPLATNIKE

Cijena pretplatničkih ulaznica do 14. srpnja 2017. godine

1.400,00 kn / 1.200,00 kn / 1.050,00 kn

Moguća obročna otplata u šest rata.

**POPUSTI vrijede isključivo za redovne cijene pretplate
Lisinski subotom (1.600 kn/ 1.400 kn/ 1.200 kn):**

10% popusta za studente, učenike, umirovljenike

20% popusta za članove HAK-a

30% popusta za osobe s invaliditetom, uključujući osobu u pratnji
(uz predočenje preslike rješenja o invaliditetu)

Popust vrijedi za kupnju jedne pretplatničke ulaznice osim za osobe s invaliditetom
gdje popust vrijedi i za njihovu pratnju.

Popusti se ne zbrajaju!

Na ukupan iznos računa odobrava se 10% popusta za jednokratno plaćanje gotovinom.

Prodaja pretplatničkih ulaznica od 17. svibnja do 14. srpnja 2017.

Rezervacije dosadašnjim pretplatnicima do 10. lipnja 2017.

Jesenski upis pretplate od 28. kolovoza 2017.

**LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!
17/18**

**NOVA SEZONA
UPIS PRETPLATE**

John Malkovich, pripovjedač
Radovan Vlatković, rog
Anastasia Terenkova, glasovir
Varaždinski komorni orkestar

Subota, 7. listopada 2017.

LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!

 splitskabanka



GRAD ZAGREB



PEUGEOT

ZAGREB
by Sina

 HOTEL
International

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ | INVALUABLE EXPERIENCE